

**Igamova Shaxinya Zikrillo耶vna,
Bakayeva Mohira Axrorovna,
Narzullayeva Gulchehra Salimovna,
Adizov Bobir Baxtiyorovich**

XORIJIY INVESTITSİYALAR-2

O'QUV QO'LLANMA

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**Igamova Shaxinya Zikrilloyevna,
Bakayeva Mohira Axrorovna,
Narzullayeva Gulchehra Salimovna,
Adizov Bobir Baxtiyorovich**

XORIJIY INVESTITSIYALAR-2

O'QUV QO'LLANMA

**“Durdona” nashriyoti
Buxoro – 2025**

Xorijiy investitsiyalar-2 [Matn] : o'quv qo'llanma / Sh.Z. Igamova, M.A. Bakayeva, G.S. Narzullayeva, B.B. Adizov .- Buxoro: Sadridin Salim Buxoriy, 2025.- 200 b.

KBK 65.268ya73

Ushbu o'quv qo'llamada xorijiy investitsiyalar haqida tushuncha va uning mohiyati, shakl va turlari, globallashtirish hamda iqtisodiy integratsiyalashuvning kuchayib borishida investitsiya jarayonlari, xorijiy investorlar huquqiy holatining o'ziga xos xususiyatlari, xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning ilmiy - uslubiy asoslari hamda ularni jalb qilishni rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari, xorijiy investorlar uchun O'zbekiston iqtisodiyotini jalb qiluvchanligini oshirishning asosiy yo'nalishlari, O'zbekiston Respublikasida tashqi iqtisodiy faoliyatni xorijiy investitsiyalar yordamida rivojlantirish masalalari, xorijiy investitsiyalarni iqtisodiy samaradorligini aniqlash, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka xorijiy investitsiyalarni jalb etish va ularni sug'urtalash to'g'risida talabalarga bilim berish maqsadida asosiy masalalar atroficha yoritib berilgan.

Ushbu o'quv qo'llanma oliy o'quv yurtlari talabalari uchun tavsiya etiladi. Shu bilan birga darslikdandan o'qituvchilar, ilmiy xodimlar, aspirant va tadqiqotchilar, xorijiy investitsiyalarni o'rganishga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Taqrizchilar:

F.B.Rahmatullayeva, i.f.n., dotsent
N.S.Ibragimov, i.f.d., professor

O'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2025-yil 14-apreldagi 136-sonli buyrug'iga asosan nashr etishga ruxsat berilgan.

Ro'yxatga olish raqami 769918.

MUNDARIJA

Kirish	5
I bob. Xalqaro moliya institutlari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashtirish	8
1.1. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda xalqaro moliya institutlarining o'rni	8
1.2. Xalqaro Valyuta Fondining kreditlash shartlari. Umumjahon banki guruhining faoliyati	17
1.3. Yevropa tiklanish va taraqqiyot bankining O'zbekiston bilan hamkorligi	28
1.4. Osiyo Taraqqiyot bankining investitsiya loyihalarini moliyalashtirishdagi o'ziga xos xususiyatlari	30
II bob. Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda erkin iqtisodiy zonalarning o'rni	38
2.1. Erkin iqtisodiy zonalar (EIZ) tushunchasi, kelib chiqishi va tashkil etishdagi yondashuvlar	38
2.2. EIZning maqsadi, vazifalari va turlari	40
2.3. EIZni tashkil etish va boshqarishning xorij tajribasi	45
2.4. Offshor zonalarning geografik tarkibi va guruhlanishi	60
2.5. O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalarning tashkil etilishi va rivojlanish istiqbollari	67
III bob. O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiyalashda xorijiy investitsiyalarning o'rni	79
3.1. Xorijiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyotga jalb etishning holati va tarkibi	79
3.2. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash va texnikaviy qayta qurollantirishda xorijiy investitsiyalarning o'rni	88
3.3. Xorijiy investitsiyali korxonalar xorijiy investitsiyalarni jalb etish shakli sifatida	92
3.4. O'zbekistonga jalb qilinayotgan portfel investitsiyalar va ularga ta'sir etuvchi omillar	95

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida investitsiyalarga talab va taklif o'rtasida nomutanosiblik tendensiyasi hukm surmoqda. Bugungi kunda investitsiyalar oqimi taraqqiy etgan mamlakatlardan rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotiga faol yo'naltirilayotganligining guvohi bo'lmoqdamiz. Natijada rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotida to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar ulushi keskin oshib bormoqda. O'z navbatida, investitsiyalar samaradorligini oshirish bilan bog'liq ko'plab muammolar mavjudligi investitsiya loyihalarini boshqarishni takomillashtirish zaruratini belgilab beruvchi asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda. Ayni paytda, jahon amaliyotida xorijiy investitsiyalarni jalb etish va ularni iqtisodiyotning istiqbolli va yuqori texnologiyalarga asoslangan tarmoqlariga joylashtirish mexanizmlarini maqullashtirish, investitsiya loyihalarini umummilliy va mintaqaviy darajada venchurli moliyalashtirish amaliyotini rivojlantirish, investitsiya muhiti jozibadorligini oshirish va investitsiya faoliyatini moliyaviy boshqarish vositalarining o'zaro muvofiqligini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Investitsiya loyihalarini samarali boshqarivi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev "Biz iqtisodiyotimizga sarmoya kiritishga intiladigan investorlar uchun hududlar va tarmoqlar bo'yicha investitsiya loyihalarini puxta shakllantira olsak, bu masalada ijobiy natijaga erishish mumkin, - deya ta'kidlab 7 o'tdilar¹. Darhaqiqat, Prezident to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi loyihalarini so'zsiz amalga oshirish, chet ellik investorlarga har tomonlama yordam berish hukumatning eng muhim vazifasi bo'lishi kerakligini ta'kidladi. Investitsiyalarning asosiy qismini o'zlashtirishni yilning oxirgi oylariga surish amaliyotiga chek qo'yib, barcha tarmoqlar va hududlarda buni birinchi yarim yillikda kamida 35 foizga, to'qqiz oylikda 70 foizga yetkazish zarurigi qayd etildi. 2019 yilgi Investitsiya dasturiga 16,6 milliard dollarlik 3 mingdan ziyod loyiha kiritilgan. Bu 2018 yilga nisbatan 16 foiz ko'pdir. Jumladan, joriy yilgi Investitsiya dasturi doirasida umumiy qiymati 3,2 milliard dollar bo'lgan 140 ta ishlab chiqarish quvvatini foydalanishga

¹ Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil uchun mo'ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018-yil 28-dekabr.

IV bob. O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion muhit va jalb etilayotgan xorijiy investitsiyalarning rivojlanish tendensiyalari.....	100
4.1. Investitsion muhitni shakllantirishning huquqiy-institutsional asoslari.....	100
4.2. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish mexanizmi va dastaklari.....	107
4.3. Iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarni jalb qilish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	111
V bob. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni rivojlantirish istiqbollari	126
5.1. Iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda investitsiya muhiti barqarorligini ta'minlash masalalari.....	126
5.2. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni takomillashtirish yo'llari	132
5.3. Investitsiya muhitini aniqlashning jahon tajribasi.....	141
5.4. To'g'ridan-to'g'ri va portfel investitsiyalarni jalb etishda investitsiya muhitining o'rni	145
VI bob. Milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirish mexanizmlarini takomillashtirish	154
6.1. Investitsiya muhitini va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni rag'batlantirish mexanizmini takomillashtirish yo'nalishlari.....	154
6.2. Xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun qulay investitsion muhitni yaratish va uni rivojlantirish yo'llari	157
Masalalar to'plami.....	166
Izohli lug'at	182
Foydalanilgan adabiyotlar:	195

**Igamova Shaxinya Zikrilloyevna,
Bakayeva Mohira Axrorovna,
Narzullayeva Gulchehra Salimovna,
Adizov Bobir Baxtiyorovich**

XORIJIY INVESTITSIYALAR-2

O'QUV QO'LLANMA

Muharrir: A. Qalandarov
Texnik muharrir: G. Samiyeva
Musahhih: Sh. Qahhorov
Sahifalovchi: M. Bafoyeva

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original-
maketdan bosishga ruxsat etildi: 30.10.2025. Bichimi 60x84.
Kegli 16 shponli. «Times New Roman» garn. Ofset bosma usulida
bosildi. Ofset bosma qog'oz. Bosma tobog'i 12,5. Adadi 100.
Buyurtma №716.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ

“Durdona” nashriyoti: Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.
Bahosi kelishilgan narxda.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy. Tel.: 0(365) 221-26-45

ISBN 978-9910-10-552-4

9 789910 105524

